

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj
 vidékre postán vagy helyben házhoz
 hordva: 12 frt.
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 frt.
 Negyedévre 1 frt.
 Egy óra helyben
 vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.
 Egyes szám ára 5 kr.
 Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak:
 Ötször hasznosított garmond sor 6 kr. ára
 Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
 Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22), Haasen
 stein et Vogler Wien
 Wallfischgasse nr. 10

Nyiteltéri cikkeik
 garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám. hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
 1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatal

A egyetemi év megnyitásakor.

Kolozsvárnak, az egykor fejedelmi városnak, az idők és viszonyok változtával, ábrázata, sorsa és hivatása is teljes átalakuláson ment keresztül.

Itt hol egykor egy ország — és pedig arányos kicsinyisége dacára fejlett és erős — ország szellemi, hatalmi és anyagi érdekei központultak; hol az időket mozgató egyházi kérdések ügye hatalmas hullámgyűrűket vetett; hol élénk, gazdag főúri élet folyt, s a mesterségek és kereskedés ez élet köré, mint anyag a sejt szikje köré, csoportosult — itt ma csak halvány mását sem leljük az egykori forogó, nyüzsgő életnek.

A közigazgatási központ s az elvárható nagyobb forgalom, a közjogi átalakulás következtében, tova költözött. A politikai és társadalmi élet új mederbe csapva, mind inkább és inkább holt vizeket hagy maga után s a régi ár völgye már majdnem egészen betellett. A város és vidéke földrajzi fekvése által is meg van fosztva tőle, hogy akár mint termelési, akár mint kézmű- vagy gyár-ipari központ szerepelhessen, míg a kereskedés, már csak ezért is, legnagyobb részt csak belterjileg virulhat, minden reménye nélkül annak, hogy akár csak az ország rész számára is valaha még ismét központivá lehessen. Ha a kiviteli és behozatali forgalom adataival rendelkezni, számokban is kimutatnók azt

az óriási aránytalanságot, melylyel a behozatal a kivitt felülbaldja s így látni való, hogy a behozott és kivitt érték árkülönbségei a materialis munka útján egyáltalán ki nem egyenlíthetők.

Az érem ezen oldalát tekintve, semmi kétség, városunk életének és jövőjének képe azt a színezetet mutatja, melyről a német szólásforma azt mondja, hogy szürkével van a szürkére festve.

És mégis, részünkről, koránt sem tudjuk városunk jövőjét teljesen reménytelennek látni. Mert bár, igaz, e kor az anyagság kora s az anyagi veszteségek látszólag csak anyagi uton kipótolhatók, azért mégis egyértelmű lenne a valótlansággal megtagadni és kétségbe vonni, azt a hatalmas reproductív sőt öntevő erőt, melyet a szellemi munka az anyagság irányában is kifejtetni képes.

S e jobb remény városunk jövője iránt, dacára a fenvázolt sötét képnek, éppen ma, a kolozsvári tudomány-egyetem megalapításának évfordulati napján, önként kínálkozok; mert, mint az új rector székfoglalási beszédében oly találóan mondá, e város érdeke elválaszthatatlan összefüggésben áll az egyetem érdekével, — mely, tegyük hozzá, egyedül képes az új idők fordulatát e városra nézve előnyösre változtatni, egy másik, a szellemi téren nyújtva — és pedig még értékesebb — kárpótlást, a vesztekért.

Tagadhatatlan, Kolozsvár valamivel nagyobb, hogysem, legalább egyelőre, teljesen a német u. n. egyetemi városok helyébe találhassa magát. Míg a multak emlékei teljesen feledve lesznek, míg az új helyzet általános előismeretetésre jut, az áramlat teljesen elkészíti saját medrét, az elégtelenség, az újnak elutasítása és a régihez való tapadás, legalább szorványosan, több, mint valószínű.

De lassanként általánossá fog válni a meggyőződés, hogy a városnak a tények logikáját ignorálnia nem lehet. Hogy a sors, mely e városra a jövőben vár, az, hogy politikai, vagy értéktörzsi központ helyett, szellemi központtá izmosodjék. Mert az egyetem nem csak szellemi munkáinak igényei kielégítésére nyújt a városnak alkalmat és eszközöket, hanem, idővel mind szélesebb szélesebb körű rokon-érdekeket hódít, melyek lassanként hatalmas szellemi organismussá fejlődve, az országrész szívét magas tekintély színvonalára emelhetik és pedig annál hamarabb s előnyösebben, minél őszintebben és nagyobb bensőséggel azonosítja magát az egyetem a város és a város az egyetem érdekeivel.

S e tekintetben meggyőzéssel constatálhatjuk, hogy egyes, kivételes dissonans hangokat leszámítva, a már eddig is kifejtett har-

monia a legjobb reményekre jogosít. Kolozsvár előrelátó s a helyzet magaslátán álló képviselője, sőt egyesek is, azt az állást foglalják el az új intézmény irányában, mely mindkét részre egyaránt megtisztelő s ha a jövőre a multról hihet varrhatni, a jó kezdet még jobb végezetre fog vezetni.

És ne feledjük itt, hogy, bár mind avárost, mind az egyetemet egyesek alkotják, azért egyik egésze sincs csak a mostani egyesekhez kötve s ha itt vagy túl félreértés, ildomtalan, sőt ellentétesség találna is előfordulni: az össze annak nem kell, nem szabad visszahatást gyakorolnia.

Az egyesek, a nagy egészhez mérve, amúgy is csak eltörpülő és elmúló porszemek s az állandó a mulóért koczázhatnak nem szabad.

Legyen az új egyetemi év egy újabb lánccszem az egygyéforrás örök menetében!

Berde Áron, prorektor,

számloló beszéde, a kolozsvári m. kir. tudomány-egyetem 1872—3 tanévének mozzanatairól.

Az emberiség fokozatos szellemi előhaladásának leghatározottabb biztosítéka abban áll, hogy a mult a jelennek, a jelen a jövőnek munkássága eredményeit, a kivitt sikert, a szellemileg megmivelt mezőt további termelés eszközzésére átadhatja. A történetírás számtalanszor bebizonyította, hogy a leltűnt idők egy vagy más irányban kifejtett munkássága, annak sikere, eredményei, sőt még tévedései, mulasztásai és hibái is, okulás és tanulság-merítés forrása a jövőnek számára.

Az általános művelődési mozgalomban, az elvek és eszmék örökös tusája vivatik; az esztendőök jönek és enyésznek; egyik ember nyomamásiknak adja át a küzdőt: ámde a letűnt idők tusájában folytonosan tisztuló szellemi légkör, az utódoknak tágasabb látkört enged; az elődök tapasztalatai szent hagyományként szállnak jövődökről-jövődökre s hol az egyik bevégezte, ott kezd el a másik nemzedék az általános emberiség folytonos előhaladásának nagy munkáját. De a mult hagyományában átszálló örökség kötelességeket is ró az öröklő nemzedékre, hogy tovább vigye a kezére jutott zászlót, gyarapítsa örökségét s úgy hagyja majd utódra; és e kötelességek a mult és jövődök közt örökös számadást tételnek fel.

A mi nagyban az általános emberiségre nézve áll, kicsinyben áll minden az emberiség előhaladására működő testületre, sőt egyébre is: S midőn én, ifjú egyetemünk első rectora — utolsó teendőjét végezve rectori tisztemnek — az egyetem első esztendőjéről számot adok, teljes tudatával bírok annak, hogy ezen közzsűkségek következtében, a magyar nemzet törvényhozó hatalma: felsőes királyunk bölcsesége s nemzetünk képviselői által kinyilatkoztatott közakarata által teremtetett ifjú intézet

dó; de legalább egy időre bedugja tán a száját az éhes hadnak. Minden felkelhető vagyonomat el kell árverezni!

Ezt magam is helyeslem. De ezzel nem olyan erősen sokra megyünk, miután már többrendbeli cikkek bírói aláatt van, s azokat a hitelezők javára kell pénzre tenni.

— Kocsim, hintók, lovak mind eladandók.

— Az önként értetik.

— S a házas lovak is — le kell mondani e fényűzésről.

— Azok már rég oda vannak, adósság fejében a’ —

— No hát akkor, az ördögbe! ütsese dobra, a szarvasmarhát, gabonát, vető magot, egyedül magát az udvart s a jóságot ne!

— S mivel akarja aztán a hadnagy ur jövőre megmiveltetni, s bevettetni a földet?

Oh, arra majd később találunk módot! Nehány évre, még rendezhetem ügyeim, találok oly embe-
 reket, kik kiveszik földjeimet részben, s megmivelik, bevetik a nyereség kedvéért. Azonban most valami ügyes erőlyei ügyeleti emberrel kell beszélnem. —
 Kuldjön ön Pellander után.

Tizennégy nappal később, — a második vasárnapon az uraság visszatért után — a templomban, egy óriási hosszú hirdetést olvastak fel, a Pellander Józsa aláírásával, melyben közzétették, hogy a malkolmási uraság tulajdon, nyilvános árverés

egyéves multjáról, a lefolyt 1872/3 tanév eredményéről nyilvánosan beszámolni kötelességem.

Bár a jövődök számára az egyetemi tanács és karok üléseiről vezetett jegyzőkönyvekben, az irattárban levő ügyiratokban, nyilvánosan tartott előadásainkban, nyomtatványainkban s az egyetemi tanárok (e jelentésem tölalékában közzé teendő) irodalmi munkásságában le van téve a mult tanév részletekig menő számadása: a főbb eseményeknek az egybegyűlt diszes közönség előtti elősorolásával már csak az ellenőrzés gyakorolhatása s a közvélemény mérlegelhetése tekintetéből is számot adni még is kíváncsú és szükséges, hogy láthassa legalább általános körvonalakban egyetemünk minden érdeklődő barátja, mennyiben felelt meg a közintézet rendeltetésének, feladatának.

Előadásomban sorrendet fogok tartani; ismereteni fogom néhány szóban az egyetem fölállításának főbb momentumait, az alkotó elemeket, melyekből az egyetem áll, t. i. az erőket, melyek dolgoznak, az eszközöket, melyekkel dolgoznak és azon organismust, mely a specialis célokra működő, de egy nagy általános célra hatásban egyesülő erőket működésében igazgatja, ellenőrzi, támogatja s a tanügy érdekei szerint a nemzet kormányával és egyéb hatóságokkal érintkezését követeli.

(Folyt. követ.)

A városi választáshoz,

A városi bizottsági 53 tag választására vonatkozólag egyik polgártársunktól a következő sorokat vettük:

„A városi bizottság tagjait választottak teljes névsora immár köztudomású. Visszapillantva a választás folyamára, legelőbb is meg kell jegyezni, hogy az egész határozottan politikai színezetű volt. Simon Elek ur a választás előtt kevéssel, a régi 36-osok egyik tekintélyes tagjának, azon figyelemzésére, hogy ne fogjon, a választások alkalmával, azokkal kezelt: kik az egész várost a baloldal s illetőleg a szélső bal kezére akarják át jétszani, becsülésre méltó őszinteséggel kijelentette, hogy: „Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.” Szavát be is váltotta. Kortesei, csaknem kivétel nélkül, a bal és szélsőbal ismert szereplőiből (Bányai József, dr. Máli, Beddi István, Kibédi Biasini Domokos, Koleszár János, K. Pap Miklós, Frits Albert stb.) kerültek ki s el kell ismernünk, hogy feladatuknak igen ügyesen s nagy buzgósággal feleltek meg, míg a jobboldal nagy része a választási mozgalmaktól teljesen félrevonult s még szavazni se jelent meg, s általában igen lanyhán, hogy ne mondjuk: éltetetlenül viselte magát. Ehez járult még az is, hogy az u. n. 36-osok jobboldali része is egy, kettő kivételével — a jelöltekre nézve a baloldallal fusionált s annak jelöltjeit támogatta. Ennek tulajdonítható, hogy a választások összes eredményét tekintve, (53-ból 30 baloldali) a Simon E., K. Pap M. Bányai-pártjelentékeny tért foglalt s egyes kerületekben csaknem teljes diadalra jutott. Így p.

fog tartatni, mely alkalommal a tisztelt megjelenőnek, arany- ezüstnemű, butorok, gazdasági eszközök, szarvasmarhák sat. egy havi fizetési határ idő mellett ajánlatnak fel.

Mária Lujza ezen egész borzasztó délelőtti időszak alatt, bezárkozvaült szobájában. Folytonosan fülébe zugtak a borzasztó hirdetés szavai; szüntelenül látni vélte főczuga barátainak sajnálkozó mosolyát, mely épp oly kínzó lehet, mint a kis városiak gunyszavai, melyek most hizonynyal szájról-szájra járnak. Oh, gondola magában a fiatal hölgy, ki e kínok alatt, melyek büszke lelkét érinték, csaknem megtört. Egyetlen egy sem lesz közülök, ki engem valóban sajnálna, s ne tenne a szájalom szava után, egy gunyos megjegyzést.

De még is; egy igen! susogó izgatott ben-
 sejében egy hang; hanem áit a la sajnálatatni, inkább kin, mint vigasz lenne.

— Édes anygomal, — szóla Wallden, ki daczára napja kéreseinek, hogy hagyja magára most Mária Lujzát, még is fel kereste esendes kis szobájában, — vedd a dolgot hidegvérrel! két év alatt épp oly jó rendbe jönek ismét ügyeink, mint álltak mikor elutaztunk. S miután te eszes, okos nő vagy, kell annyi életbölcsöségednek lenni, hogy állásd, miszerint két évi élvezet megérdemel két évi nélkülözést.

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRCZAJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.

Irtá: Flygaré-Carlén Emilia.

Második kötet.

XXII.

(Folytatás.)

Mialatt anya és leány közt e beszélgetés folyt, Wallden a jószág-igazgatóval ennek dolgozószobájában volt elfoglalva. S mentől többet látott, s mentől többet hallott a dolgok állásáról, arca annál halványabb lett, szemei annál üresebb, annál merevebb kifejezéssel tekintének magok elé.

Karjait öszvevonja; végre levette magát egy székre s így kiáltott fel:

Az ördögbe is, tán legjobb volna egy golyót röpíteni agyamba, ez kevesebb időt venne igénybe, mint, mind e zűrzavaros dolgokat tisztázni.

Az igazgató szabadságot vett magának a Malkolmnás megvételére tett ajánlatot megemlíteni, s egyszerűsmin felfejteni annak előnyeit.

— Egy szót se erről, egy szót se! Malkolmnás ura még mindig számolhat bűnre ezen órán.

gós házagok betöltetésére, ha csak sikerül neki időt nyerni; de Wallden hadnagy e „függelék” nélkül semmire sem mehet.

— Hisz mindent kiegyenlíthetnének, ha Malkolmnás pénzébe lenne téve, s a hadnagy urnak még akkor is igen szép tőkéje maradna meg, ha azt egy más kisebb jószágba fektetné is, pld: a közel fekvő Brobyra melyet jövő tavasszal tesznek e adóvá.

Hallgasson kérem, hallgasson ön! Nem ér az semmit — minden vagyon együtt kell, hogy maradjon, s míg csak lehet! Először is — lássuk mi volna legelső teendőnk. Mondja csak, semmi, éppen semmi sincs pénzárban?

— Semmi, tökéletesen ki van ürítve, a mint azt a hadnagy ur, az eléadott számlákból s jegyzőkönyvekből láthatja.

— És pedig hat hét alatt, az apróbb tartózáson kívül, három igen nagyot kell törlesztenünk — s ez okon szükséges épp oly erőlyes, mint gyors elhatározásra jutni.

— Indítványozzon tehát ön valamit.

Engem még más oldalról is szorítanak és igen nagy zavarban vagyok e miatt is.

— Nincs más menedék, mint melyet már említék, miután sokkal több adósság terheli már a birtokot, hogy sem a szükségelt nagy összeget és még erre felvesni és reá íratni lehetne.

— Ugy majd lesz nekem egy ennél jobb indítványom. Tudom ugyan, hogy ez sem lesz elég.

o. a. hídélve — két-víz közötti területben a jobboldal jelöltjei mind elbuktak s a megválasztottak közt egyetlen jobboldalira találunk. Hasonló kísérletet tettek a belkőzépi választó körületben is. Jelöltjeik közé alig egy két jobb oldalt vettek föl; így p. o. Bányai Vitalis és Szabó Károly köztiszteletben álló polgártársainkat, kik azonban előre kijelentették, hogy nem akarnak képviselők lenni. Ott volt jelöltjeink közt még Groisz Gusztáv is, de szavazati jegyeik egy részén — nem lehet tudni, tévedésből-e vagy szándékosan — nem volt tisztán megjelölve, hogy a két Groisz Gusztáv közül melyiket akarják s így a körületben többséget egyik se nyert. A többi — baloldali — jelöltjeink nagy része azonban — min Koleszár János, ügyvéd Bannel Ferencz s még egy pár ignota quantitas elbukott s így a győzelem — csaknem egészen — a jobboldalé lett. A más két körületben jelöltjeinknek jelentékeny része győzött. Ennek köszönhetjük, hogy a régi képviselőt igen kitűnő s hasznavehető, kipróbált erőből többeket elvesztett, kiknek üresen maradt helyét egy némely megválasztott aligha be fogja tölteni. Ilyen p. o. első sorban Tamási Sándor ur, kit a 36-osok részéről jelöltjeik közé még csak föl se venni, rút hálátlanság volt. Ilyen Finály Henrik, Haller Károly, Filep István, dr. Fischer s még egész hosszú sora oly egyéneknek, kiknek kimaradása az új képviselőben igen érezhető hiány lesz. Vigasztal csak az szolgál, hogy az egészen új tagok közt találunk olyanokat is, kiknek megválasztását a város érdekében nyereségnek mondhatjuk. Részünkről az új képviseletet, dacára hogy a választás eredménye lehetett volna sokkal jobb s a város magasrendű érdekeinek megfelelőbb, melegen üdvözljük azon reményben, hogy a mellékes tekinteteknek a szenvedélyek azon sajnálatos harcának, mely létrejöttét megelőzte, saját kebelében tért engedni nem fog. Részünkről kötelességünknek fogjuk tartani, működését a legnagyobb figyelemmel kísérni.

Eddig t. polgártársunk sorai. Lapunk kötelességének ismerendi, a választási mozgalmak közepett természetszerűleg fölhevült kedélyek lecsillapításával e választási ügyre visszatéríteni.

A városi 53 választott képv. névsora.

- I. Választó körület: b. monostor k. monostor, k. szén.
szavazott 280.
1. Debreczeni Balázs 226.
 2. Volf János 181.
 3. Mamicza János 180.
 4. K. Papp Miklós 18
 5. Fries Albert 151.
 6. Gergely János 149.
 7. Losonczy János 149.
 8. Dr. Groisz Gusztáv 145.
 9. Spallier Károly 132.
 10. Kovács Antal 124.
 11. Váradi József 114.
 12. Ürmösi Samu 107.
 13. Váradi Károly 102.
- ezenkívül legtöbb szavazatot kaptak: 1. Égeni Sándor 99, 2. Kállai Lajos 94, 3. Dr. Haller Károly 85, 4. Stori József 73, 5. Filep István 85.
- II. Választó körület: óvár b. magyar. k. magyar. szavazott 360 egyén
1. Krémer Ferencz 253.
 2. Pál Sándor 238.
 3. Szász Gyula 214.
 4. Szabó Mihály 182.
 5. Ferencz József 207.
 6. Olasz Károly 183.
 7. Nagy Lajos 175.
 8. K. Papp Miklós 173.
 9. Szentiványi Gyula 154.
 10. Bányai József 138.
 11. Szász Gerő 134.
 12. Dr. Máli István 132.
 13. Knauer József 130.
 14. Vizi Endre 123.
- ezenkívül legtöbb szavazatot kaptak: 1. Szász Domokos 117, 2. Kele Izrael 115, 3. Dr. Fischer Lajos 114, 4. Dr. Groisz Gusztáv 110, 5. Váradi László 108.
- III. Választó körület: b. közép. k. közép. b. szén sor. választott 298 egyén.
1. Szabó István földész 179.
 2. Bányai Vitalis 162.
 3. Sági László 158.
 4. Kónya Rudolf 141.
 5. Stollcz Ferenc 141.
 6. Szabó Károly tanár 136.
 7. Körösi László 129.
 8. Szász Domokos 128.
 9. Czink János 127.
 10. Tömösvári Miklós 125.
 11. Lászlóffy Ferencz 123.
 12. Demeter Károly 121.
 13. Hirschfeld József 117.
- ezenkívül legtöbb szavazatot kaptak: 1. Csiki Victor 116, 2. Szász Béla 114, 3. Benel Ferencz 112.
- IV. Választó körület Hídélve kétvízköz választott 273 egyén.
1. Beddi István 219.
 2. Dalchau Frigyes 203.
 3. Beuigni Samu 201.
 4. Jakab Elek 191.
 5. Farkas György ciszmadia 177.
 6. Pataky István 168.
 7. Biró Mihály mézárós 157.
 8. Orosz János földész 140.
 9. Filippi Gyula 132.
 10. Farkas József mézárós 108.
 11. Fries Albert 101.
 12. Pap Miklós 87.
 13. Bényi János mézárós 87.
- ezenkívül legtöbb szavazatot nyertek: 1. Bréver János 84, 2. Szenpéteri János 80, 3. Csiki Mihály 80, 4. ifj. Szász András 80, 5. Macskási Samu 78, 6. Rignár József 75, 7. Kerekes Márton 75.

„A mi a baloldalon történik“

(Folytatás és vége.)

„Fogadj isten“ czim alatt 1863 vége felé azt írta volt a 48-as párthoz, hogy: „az ellenzék tömörülését, egyetemes működését és fegyelmi szilárdságát tartja azon első föl-

tételnek, mely nélkül közös elveink diadalát csak egy szerencsés véletlentől reménylhetnők“

„ha én a „Magyar Ujság“ köréhez tartoznám, már a mult tavaszon tettem volna indítványt a baloldali egysége érdekében.“

Őszintén szólottam s adrem, mert lelkemből óhajtott egyesülést mindazoknak, kiknek közönyeik a „Magyar Ujság“, „Hazánk“ és „Hon.“

Csernatony a bihari pontokat tekintette oly alapnak, melyen az ellenzék mindkét árnyalatának egyesülni kell.

1869. nov. 23-án az „Ellenőr“-ben kijelentette Csernatony:

„hogy a 48-as pártnak semmi álláspontja és létjoga nincs a különmaradásra azon ellenzéki párttól, mely az ismeretes elvi öt pontot vallja. Ezen különmaradást sugallhatják egyéni részletek, sajátos hajlamok, de elvileg nincs és nem is lehet rá semmi alap.“

Most azt a tanácsot adja a választóknak, „hogy érdekeik képviseletét ne bízzák többé azon vakokra kik, nem látják, hogy 1873-ban élünk.“

S ezek után meri Csernatony állítani, hogy ő elveit nem változtatta, s ezek után meri Tisza Kálmán bizonyítani, hogy Csernatony elvhűsége minden kétségen fölül áll.

Uraim, hát azt hiszik önök, hogy kettőjükön kívül az egész világ bolond, a melylyel el lehet hitetni minden képtelenséget, mihey azt Csernatony állítja és Tisza Kálmán bizonyítja.

A fájdalom mély megilletődésével látjuk, hogy ez is, amaz is, azok közül, kik hazánk jogainak védelmében dicsofégesen forgatták eddig a toll és ékes-szólás hatalmas tégelyvet — most kimerülve, elfáradva, hitvesztetten hagyják oda egyenkint a csatartért.

De egyesek kimerülése nem bizonyíték az ügy nagyszerűsége, jósága és igazsága ellen, és nem lehet nekünk ok a lankadásra. Jó katona, ha elesni látja odala mellől bajtársát, kettőt vág egy helyett: egyiket magáé, a másikat elesett bajtársa helyett. Kettőzött erélylyel küzdünk tehát ezután mi is, mindnyájan, kik híven, komolyan, rendületlenül megmaradtunk s megmaradandunk elveink mellett. Ez elvek győzelemre jutásától függ Magyarország létele. Azért alkudozai az elvek felett nem lehet, fél-ni az akadályoktól, melyek az elvek útjában állanak, nem szabad.

A miért mi küzdünk, az igaz ügy: hazánk állami önállóságának igaz szent ügye. Az igazságot elhagyni, elárulni, felteszteni lehet, de elveszteni nem, mert fölismad, kikét még a sírból is.

Maradunk tehát mi is, a kik voltunk — elvben és eljárásban egyaránt. Új elvekre nincs szükségünk, de az eddigiekből sem adunk fel egy bajszálynit sem. Az ut, melyen haladtunk, helyes; hogy győzelemre jussunk rajta, ahoz nem kell egyéb, mint kitartás a küzdelemben, ernyedetlenség az előretörésben s bizalom a nemzet hazafias érületében. A kikben ez megvan, azok velünk lesznek s bármily kevesen legyenek, erősek leszünk — erőssé tesz ben-nünket a hit nemzetünk jövőjének kimaradhatatlan győzedelmében.

A baloldálnak meg van elvi álláspontja, a bihari pontokban, melyeken előbb-utóbb egyesülni fognak mindnyájan, kik az oppositio nem személyes hiúságokra, nem aprólékos érdekek és haszonleső ambíciókra, hanem elvekre — nemzetünk önkormányzati teljes önállóságának érvényesülését követelő elvekre fektetik.

A bányatörvény.

A föld-, ipar- és kereskedelmi miniszterium kebelében a bányatörvényjavaslat tárgyalása, a „P. N.“ szerint, már befejeztetett. A 13-ik fejezetben csak annyi változás történt, hogy a négysszögökre számított telekdíjak négysszög méterre változtattak. A 15-ik fejezet, „a bányatörvény szabályainak át-hágására szabott büntetésekről“ több pontnál az ipartörvény szellemében nyert módosítást; két új szakasz vétetett föl, melyek szerint 20—200 frt-nyi bírságban marasztalandó el, a ki a törvény és munkarendnek a munkások fölvetelét, nők és gyermekek alkalmazását stb. szabályozó rendeleteit át-hágja, az ifju munkások iskoláztatását nem eszközli a vállalkozó, a munkások bérét árucikkbebe szolgáltatja ki vagy oly munkást fogad, kizelölbbi munka-dóval kötött szerződés törvényes megszűnését nem igazolhatja; a hivatalnok, felügyelő vagy munkás, ki szolgálatból jogtalanul kilép, kötelessége teljesítésére hatóságilag szorítható s nyolcz napi fogsággal büntethető. — További nevezeteseb újítások még a következők: A régi 268. §. után következő új §§. jönnék:

Összebeszélések, melyek által a munkaadók azt célozzák, hogy üzletük félbeszakítása vagy a munkások elocsátása által ezeknek terhebb munkafeltételeket szabjanak, különösen azoknak bérét leszállítsák — vagy melyek által a felügyelők és munkások oda törekszenek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magassabb bér adására kényszerítsék s általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki, ugyesintén mindazon egyezmények,

melyek által azoknak támogatása célozzatik, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak — vagy azoknak károsítása, a kik azokkal szakítanak — jogérvénytelen nem bírnak.

A ki a fentebbi §-ban meghatározott összebeszélések és egyezmények létesítésére, terjesztésére vagy foganatosítása céljából a munkaadókat vagy munkásokat, illetőleg felügyelőket szabad akarattal érvényesítésében fenyegetés vagy tetleges bántalmazás által akadályozza vagy akadályozni törekszik: az, a mennyiben a büntető törvények szerint súlyosabb büntetésnek helye nem volna, a közhatalóság által 300 frt-ig terjedhető bírsággal vagy két hónapig terjedhető fogsággal büntethető.

A régi 289. §§. után a következő új §. iktatott be:

Ezen törvény hatályba lépte előtt kiadott zártkörű kutatómáni elismervényekben, adomány- vagy engedély-okmányokban előforduló méretek érvényben hagyatnak és minden az ily okmányok alapján kö-dendő jogügyletekben változatlanul megtartandók.

Ép ugy érintetlenül maradnak mindezen törvény hatályba léptekor a bányatelekkönyvekbe lett bejegyzett méretek, melyek akármily nemű birtok-változás esetében változatlanul megtartandók.

E két pontban említett méretekre nézve változások csak új okmányok kiadása és bekebelezés útján, an, az előbbi okmányok megsemmisítése és a bekebelezések törése mellett foglalhatnak helyet.

A régi 290-ik §. után két új szakasz következik:

Jelen törvény hatályba léptekor érvényben álló zártkörű kutatómányoknak főtartott bányamértékek az eddigi törvény szerint itélendők meg, azon módosítással, hogy ha a zártkörű kutatómány köre kisebb egy bányamértéknél, ezen kisebb tér főtartott telek-nek tekintendő.

Jelen törvény hatályba léptekor bár beadott, de el nem intézett adományozási kérvények érvényessége az előbbi törvény szerint itélendő meg, azoknak elintézésénél azonban a jelen törvényben foglalt szabályok követendők.

Jelen törvény hatályba léptekor érvényben álló zártkörű kutatómányban, melynek sugara száz öle, vagy annál is kevesebbet tesz, hetenkint legalább 16 óráig, a 224 ölnyi sugaru zártkörű kutatómá-nyokban pedig hetenkint legalább 72 óráig tartó ké-zi vagy ennek megfelelő gépi munka teljesítendő.

Jelen törvény hatályba lépte előtt adományozott bányatelekben a munkakötelezettség követke-zőleg állapittatik meg:

A bányabirtokos köteles 10,000 □ ölnyi vagy annál kisebb bányatelekben hetenkint 32 óráig tartó munkát teljesíteni; 10,000 □ ölnyi térségen túl a munka kötelezettség minden 5000 □ öltre 16 óráig tartó munkával nagyobbodik hetenkint, mi-mellett az 5000 □ ölnél kisebb tér egész 5000 □ öl gyanánt számítandó.

A bányatelekre kiszabott fennebbi munkakötelezettség az eddigi törvény szerint adományozott kültelekre nézve félfannyira szállittatik le.

BELFÖLD.

Nyílt levél Bakcsi Ferencz urnak a háromszéki leányárvaház ügyében írt cikkére.

Zágon, 1873. oct. 6.

(Vége.)

Mintán ezekben Bakcsi urnak azon tételeit, melyekre állítását épittette, mint világosan nem igazakat, lerontottam, természetesen szótmonik az azokra épített állítás is annyira, hogy levelének egész ránk vonatkozó részéből az a tétel marad meg: árvaház kall.

Ezen felettünk is kiállólag álló életszükségből indultunk mi ki most egy éve s dolgoztunk a nemes Szentkereszty Stefaue bárónő lelkes vezetésé alatt szakadatlan kitartással és igazi szorgalommal mostanig, míg hála a mindenhatóknak! s köszönet a lelkes emberbarátoknak! szívünk forró örömeiből elmondhatjuk, hogy nekünk árvaházunk van.

Hogy fátárságunk nemesak lelkesülés minden alapos megfontolás nélkül, hanem komoly, higgadt, nyugodt számításal, hideg kötelességgérzettel, csak meleg lelkesültséggel folytatott becsületes munka volt, erről vegyen kedves barátom értesülést most tőlem a következőkben:

I. Az árvaháznak a költségek megkezdésekor leendő tőkéje minden bizonynyal a legszigorubb fel-vétellel = 20,000 forint. Ennek 8%-os kamatja a mit a k.-vásárhelyi takarékpénztár már megígérte = 16000 forint

Híza van, ezt vegyük fedezetnek.

II. Szükséglet: 1) árvaanya fizetése . . 150 frt, b) hat árvának ruházata, egyet 40 frtba véve 240 frt.

c) 6 árva s az árvaanya élmele egy személyt 8 frtba számítva (a mi a szabályokban határozott élelmezésre igenisélég) egész évre együtt 672 frt.

d) egy szolgáló fizetése 50 frt, e) fa és világítás 120 frt,

f) tisztántartás és meszelés 20 frt.

Ez a valóságos szükséglet. a mi együtt = 1252 frt. Összehasonlítva a fedezettel 1600 forinttal, marad még 348 frt.

Ezen számok elég hideg tekintélylyel értesít-nek arról, hogy nem hamarkodtuk el forró lelkesültség miatt a dolgot, hanem épen szigorú számításal határt szabunk lelkesülésünknek.

A kik a fentebbi számításra nézve keresett ellenvetéseiket és aggodalmas kételyeket állítanak fel, azoknak megnyugtató felvilágosításul szolgálja-nak még a következő figyelmeztetésem:

a) az eddigi gyűjtések legnagyobb részben az ország távoli vidékeiről jöttek; maga Háromszék nem hogy kimerítve volna, de még valósággal lát-hatólag meg sem kezdte az adakozást. Pedig két-séget nem szenved, hogy a mint az árvaház hasz-nos üdvös volta feltűnik, azonnal megnyílik az ada-kozás minden jóknak s különösen a községeknek részéről.

b) apró ruhanemű, élelmi cikkek s még fa is ezután is gyűlni fog minden évben!

c) egy év sincs, melyben bál, műkedvelői elő-adás s effélékkel legalább pár száz forintot szerez-ni ne lehessen.

d) értelmes, rendszeres kezeléssel csak maga a már meglevő tőke is megneveli magát: mert az igazgató választmány felett parancsoló körülmény egyéb nincs, csak az, hogy az árvaházat virágzó ál-lapotban megőrizze, — még az sines kimondva, hogy hat árva mindig legyen: addig terjeszkedik, meddig pénzereje biztosan bocsátja.

e) végre is az ilyen ügyeket Isten keze védi s segíti erőből erőre.

En részemről — s pedig száláról szálára isme-rem az egész árvaház ügyét — teljes nyugodtsággal nézek annak jövője elébe — s még akkor sem dob-banna meg fölelemtől szívem, ha nem Bakcsi Fe-rencznek jó indulatból folyó szavai, hanem rossz aka-ratuaknak ellenséges indulattal felerőszkolt gán-Csoskodásai állanának szembe a nemes bárónőnek s munkatársainak lelkesültségével.

Neked, kedves barátom! — vedd jó neven e bizalmas szót — levelen tisztán világosít s teljes igazsággal értesítő szavai után nem lehet egyéb te-endőd e nemes ügyben, mint az, hogy állj közünk-be s a helyes értesülés után egy új levéllel ránk vonatkozó szavait első levelednek igazítsd ki, és kez-det fogva velünk, a forrón szerető, szép Háromszék-nek ezen szép ügyében lelkesülj, lelkesíts, dolgozzál, fáradj, küzdj addig, míg a csekély, de általunk bi-ztosan rakott alapon felépülend — te megérheted azt egy olyan árvaház, melyben Háromszéknek nem a te tulzó felvétele szerint száz, hanem a mi bizo-nyos számításunk szerint 40 szegény árvalánya elér s biztos menhelyet s jónevelést talál.

Cikkeid folytatására, ha szükségesnek látom, feleletemet folytatni fogom én is.

Légy szívvel üdvözlölve!!

Demeter Sámuel,

Külföldi szemle.

Kolozsvár, oct. 11.

Franciaországban, f. october 12 dikén pótválasztások lesznek négy megyében. A republi-kánusok jelöltjei ezek: Haute-Gatonneban Rémusat, Loire megyében Raymond mérnök, Nièvreben dr. Thuringy, kinek előbbi választását megsemmisítette a kamarai többség; és Puy-de-Domeban Giro-t-Pou-zol, megyei főtanácsos. Ezekkel szemben a monar-chisták „conservatív“ név alatt a következők: az az ultramontán Niel, az imperialista Favre-Belou, és a fusionista Gillois. Puy-de-Domeban még eddig nem mert fellépni egy monarchista sem. — Fran-cziaországban tehát a fusionisták tervein kívül, Ba-zaine póré és a most jelzeti pótválasztások kötik le és foglalkoztatják a figyelmet.

Spanyolországban árulást kiáltanak a karlista bandák főnökeik tejére. Történik ez pedig Estella feladása miatt, melylyel együtt elvesztették minden reményüket, hogy az ország szíve felé, hol sürüb-ber van az elrabolt való a földi javából, még va-laha előnyomulhassanak. Mariones most már min-den ponton erős osztályokat vet utjokba, melyek előtt megállani sem bírnak. Mavarának a karlista pár-ton levő részeit is a törvény alá hajtotta már Mo-riones erőlye. Az ellenszegülés megszűnt, meghó-doltak s a kormány rendelkezései engedelmeskednek így a behívott tartalékok is mind megjelentek il-lelő törzseiknél s a védőtörvények mindenütt végre-hajtottak. A „királyi család“ a mint magát a Spa-nyolhonba szakadt bourbonok rablóira és butasá-ga támaszkodó ága nevezi. jelenleg Sain-Cuircio de Besorában van: nevezetesen az öreg Jón don Al-phonso és donna Blanca, ott van Sabals is, s együtt gondolkoznak a mulandóságon. A carlisták, mint ír-ják, nagy lelkesedéssel fogadták a „felségeket“ (bi-zonyosan pénzkapás reményében.) Vereségüket Ca-seras mellett Saballs távollétének tulajdonítják. Az öröm és családi gyűlekezés e nyughelyéről azonban csakhamar elzaklatta őket a kormány csapatai kö-zelgésének a hire. — Gyorsan eltakarodtak Vidra-felá. Traga alól is elverték az önkénytesek egy 40

Pályázati hirdetmény.

Nemes Kolozsmegye Tekei járásba keblezett Sz. Erked és Sz. Aknai körjegyzői állomás 400 forint évi fizetés, 50 frt. szállásbérrel üresedésbe jövén, — ezen állomás betöltésére pályázat nyitattik, s a folyamodni kívánók felszerelt kérvényeiket jelen év **november 12-éig** alóli szolgabírói hivatalhoz adják be, mivel az irt napon túl el nem fogadtatik, a választás napja 15. november Sz. Erked községében.

Tekei-járási szolgabírájától

Teke, 1873. október 7-én.

S. GYULAI FERENCZ,
szolgabíró

(401)

(1—3)

Haszonbérbe adó birtok!

Folyó év november-hava 18-ikán

Erdély legtermékenyebb

vidékén levő Buzás-botsárdi **1600**, az az egyezer hatszáz holdból álló első osztályú birtokam árverezés útján, 6 az az hat egymásután következő évekre haszonbérbe fogom kiadni.

A haszonbéri feltételek folyó év november 1-sőjétől kezdve megtekinthetők:

Dietrich Sámuel ur kereskedésében Kolozsvárt.

Winkler János ur kereskedésében Nagy-Enyeden.

Meltzer András urnál Nagy-szebenbe, vagy én nálam Balázsfalván, a mely helyeken vállalkozni kívánók részletes felvilágosítást is nyehetnek.

Balázsfalva, october hó 10-dikén, 1873.

KOVRIG TIVADAR.

(399)

(3—3)

Hirdetés.

Bánffy-Hunyad mezőváros egész éven át folyó koresmajoga, két szoba és egy kútnő pinceből álló koresmaházzal együtt, az 1874 dik év januárius 1-étől három egymásután következő évekre haszonbérbe adatik jelen év **november 5-dikén**, miről a kívenni szándékozók oly megjegyzéssel értesítenek, hogy az árverési feltételek a városházánál bár mikor megtekinthetők.

B.-Hunyadon, october 9-én, 1873.

FEKETE PÁL m. k., jegyző.

Legujabban megjelentek és Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Naptárak 1874-re.

AZ „ATHENAEUM“

(Ezelőtt Emich Gusztáv)

Nagy Képes Naptára

az 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Teljes tiszti czimtarrral.

Tizenötödik évi folyam számos fametszvényvel.

Ára 1 forint.

Ez a legszebb, legteljesebb és aránylag legolcsóbb naptár.

Közhasznu

Erdélyi Képes Naptár

1874-dik közönséges évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Tizenötödik évfolyam. Ára 26 kr.

Lidércz Naptár 1874-dik évre.

Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye.

Tizenharmadik évi folyam. Ára 60 kr.

A magyar nők Házi Naptára 1874.

Szerkeszti Beniczky Irma. Hatodik évi folyam. Ára 60 kr.

Nevezzünk! új humoristikus Naptár.

A magyarnép számára 1874. közve. Ötödik évfolyam.

Ára 40 kr.

Falusi Gazda Naptára 1874. évre.

A földmivelés, kertipar és gazdaság évi Közlönye, földbirtokosok, kertész-gazdák, lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva:

Több szakértő közreműködésével Szerkeszti dr. Farkas Mihály földbirtokos. X-dik évfolyam. Ára 80 kr.

Kossuth Naptár 1874.

Szerkeszti Honfi Tihamér. Negyedik évfolyam. Ára 40 kr.

Balpárti Nép-Naptár.

Balpárti polgártársai számára szerkeszti Vasgyuró Tamás. 1874.

Negyedik évfolyam. Ára 50 kr.

Orvosi Zsebnaptár 1874. évre.

Ötödik évfolyam. Közép-Europa fürdőhelyeinek térképével. Szerkeszti dr. Hochhalt Károly pesti gyakorló orvos. Ára 1 frt 20 kr.

Irodai fali naptár 1874 évre.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhágon inneni rész törvényeszei s járásbírószági táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kaphatók:

BESZÉLYEK,

német, francia és angol eredeti után fordították többen. Ára 1 frt.

ROBIN HOOD.

Irta James György, fordította Petőfi Sándor.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

Kötte 2 frt 20 kr.

Egy kép a forradalomból.

Elbeszélés. Irta Bolgár Kálmán. Ára 1 frt.

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költeményei. 2 kötet. Pompás diszkötésben. Ára 3 frt 20 kr.

Szabályrendelet

az 1871. évi XVIII. t. cz. 74 és 75

§§. értelmében

a közjegyzői hivatal

ellátására előírt képesség beigazolása végett megkívántató szigorlat tárgyai és megtartási módja iránt. (Lenyomat a „Budapesti Közlönyből.“)

Ára 10 kr. Postán küldve 12 kr.

248

6—*

MAYER G. A. W.

mell-szörpe.

E már 18 éve mindenki előtt lejjebb hirtvének örvendő

házi-szer

meghülés sat. sat. Által okozott nyak- és mellfájdalemak ellen kapható: Valódi minőségben Kolozsvárt Binder Károly Szentáram-ághoz címzett gyógyszerészhelyen belmonostorutca a Redoute során.

Ezen át több százakra menő bizonyítvány gyűl össze, s fenti feltalálónál mindenkor megtekinthetők.

(392)

(3—3)

Pityókás kenyér.

Miután meggyőződtem, hogy az idei pityóka, kitűnő liszt-tartalommal bír, pityókás kenyeret kezdettem sütni; mi délelőtti 10 órától kezdve friss, naponta nálam kapható:

25 és 40 kros árban.

Azonkívül felkérem a t. cz. vendéglős urakat és mindazokat, kik nálam naponta több menyonyisegert rendelni sziveskednek, 6% tóli kedvezményben részesülnek.

Lakásom bel-magyarutca, unitárius templommal szemben.

NEKÁM SÁNDOR, zsem. lés.

a III. osztályban csak 19 ft 59. a II. oszt. csak 29 ft 41 kron.

A bécsi világtárlat látása mesés meglepetést nyújt. A jelenkor ez egyetlen nagyszerűségének

(292)

(40—*)

Erdélyben

a legnagyobb úti- kellék gyári raktár
Csapó Sándornál Kolozsvárt.

u. m.

500 darab úti faláda osztályzattal

és a nélkül 4 frt. 80—20 frtig.

1000 darab útibőrönd 2 frt 80 krtól, 40 forintig.

500 „ kézi táska 80 krtól, 5 frtig.

300 „ úti táska 1 frt 50 krtól, 10 frtig.

60 „ felszerelt úti készlet 5 frtől, 40 frtig.

500 „ szivar- és pénztárca, zsebbevaló és oldalt függő 30 krtól, 5 frtig.

300 „ zsebbeli gyufatartó 10 krtól, 2 frtig.

5000 „ zsebkés 20 krtól, 8 frtig.

3000 „ sétatálcza 30 krtól, 10 frtig.

500 „ eső- és napernyő 1 frt 10 krtól, 15 frtig.

50 darab gummi-köpeny 10 frtól, 24 frtig.

500 „ szürke szemüveg és

czvikker 1 frtól, 2 frt 50 krig.

5000 „ fog- és körömkefe 10 krtól, 3 frtig.

2000 „ ruha- és hajkefe 50 krtól, 3 frtig.

5000 „ mindenféle fésű 10 krtól, 1 frtig.

2000 „ fürdő és közöns. viselő kalap 60 krtól, 4 frtig.

200 „ oldaltáskza, nők- és férfiak számára 2 frtól, 10 frtig.

100 „ biztonsági úti pálcza 1 frt 50 krtól, 5 frtig.

100 „ Revolver 8 frtól, 30 frtig.

Legdúsabb választék mindenféle közönséges legfinomabb illatszerekből, szappanyokból, hajkenőcsökből, fogporokból és pépekből.

5000 pár férfi, női- és gyermek czipők.

minden szomszéd és szerdán indulni a reggel 11 óráig a nagy vasúti állomásra, ahol a jegyeket váltani lehet.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Könyvtár - Nyomtatott Stein János m. k. egyetemi nyomdász betűivel Kolozsvárt.

látogatására Kolozsvártól Bécsbe és vissza